

Smysl – jeho vznik

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2018](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 8. 2018
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 8. 2018

Smysl – jeho vznik

Vznik něčeho, co „má“ smysl, je třeba považovat za něco nového (tedy „přidaného“), tedy nikoliv za součást nebo složku (eventuelně následek) prosté (pouhé) danosti a skladby (sestavy) subsložek onoho „něčeho“. To má v sobě ovšem takto viděno nemalý problém: sama „sestava“ každé komplikovanější skutečnosti („něčeho“) musela nějak vzniknout, a to buď náhodou nebo „aktivně“ – a aktivita může i nemusí být „cílená“, „télická“. Naproti tomu vznik smyslu nelze odvozovat z náhodnosti, tj. smysl nevzniká náhodně, ale má nejen počátek, který někam směřuje, ale je sám jakýmsi typem (druhem) dění, které usiluje (byť někdy neúspěšně) o zachování tohoto počátečního směru. (Je tu malá podotázka: může být vůbec nějaká aktivita náhodná? Zdá se, že by to vedlo k rozporům; bude proto lépe samu náhodnost akcí (aktivit) považovat za relativně brzo selhavší resp. neúspěšnou akci původně cílenou – takže každá akce by původně byla télická!) Bylo by to možné pojmout tak, že vedle télického zaměření, jež by bylo od počátku vlastní každé aktivitě (akci), by tu – rovněž od počátku, nebo aspoň hned po počátku – „pracovalo“ směřování k zachování čehosi již nastalého, tedy tzv. „setrvačnost“. V důsledku takového pojetí by bylo možno samo prosazování smyslu považovat za jakési překonávání setrvačnosti (nikoli tedy její rušení – odtud sekundárnost setrvačnosti oproti prosazování, uskutečňování smyslu). To by nám pak dovolovalo onu zdánlivou protichůdnost smylo-tvorby oproti setrvačnosti v jistém smyslu relativizovat: nová tvorba smyslu by pak mohla mj. (tj. také) na něco ze setrvalosti již uskutečněného „navazovat“, tj. využívat některých „složek“ setrvalosti k nové výstavbě čehosi nového, na pouhou setrvačnost neredukovatelného. (Ovšem již v dopise příteli č. 30 z května 1988 jsem psal: „Nespoléhám na ‚hybné síly dějin‘, neskládám svou naději na trendech a tendencích společnosti, ani na proudech světového politického vývoje.“ „... my všichni se musíme znovu a znovu učit nespojovat svou naději s ničím daným, faktickým, již existujícím, tj. nespolehat se ani na národní charakter, ani na zdravý lid, ani na jiné společenské síly (např. třídu), na ekonomický vývoj (dobrý či špatný), na různé koně ve světové politice apod.“ Což znamená: nespolehat se na nic, co sama spolehlivá moc není (nebo vůbec není), spolehat jen na spolehlivé – a jediné spolehlivé je „to pravé“ – Pravda jako nepředmětá skutečnost, jako ryzí nepředmětlost.

(Písek, 180821-1.)